

ĐIỂM SÁCH

TIỀN HẢI MIỀN QUÊ LẤN BIỂN

MINH QUÝ

Tiền Hải miền quê lấn biển (*) là cuốn sách giới thiệu về huyện ven biển Tiền Hải của tỉnh Thái Bình qua các vấn đề: lịch sử hình thành, quá trình quai đê lấn biển, tri thức địa phương về quá trình khai thác vùng đất mới ven biển: từ đắp đê, đào sông, làm đường phân ranh giữa các làng đến hệ thống thủy nông... Ngoài phần *Mở đầu*, *Kết luận* và *Phụ lục*, cuốn sách có 5 chương: *Chương I*: Tiền Hải - vùng đất năng động và hấp dẫn; *Chương II*: Tiền Hải - vùng đất ưu đãi và thử thách; *Chương III*: Khẩn hoang Cồn Tiên, lập huyện Tiền Hải; *Chương IV*: Hệ thống thủy nông Tiền Hải; *Chương V*: Tiền Hải từ sau Cách mạng tháng Tám năm 1945 đến nay.

Chương I, tác giả giới thiệu một vùng đất trải qua hai thế kỷ: được thành lập vào năm 1828, từ đó, qua bao thăng trầm của lịch sử, Tiền Hải có phong trào Xô viết năm 1930 (14/10/1930), và đến nay là vùng đất màu mỡ giàu tiềm năng.

Chương II, giới thiệu về một vùng đất được thiên nhiên ưu đãi, nhưng cũng đầy thử thách cam go. Đó là mảnh đất ba mặt giáp sông, biển; mảnh đất mang đặc điểm đậm

nét của vùng châu thổ sông Hồng; con người ở vùng đất này cần cù chịu khó, có nhiều kinh nghiệm trong việc quai đê lấn biển.

Chương III, nói về quá trình khẩn hoang lập nên huyện Tiền Hải. Trong chương này, tác giả điểm qua chính sách khẩn hoang của các triều đại phong kiến Việt Nam, từ Lý, Trần, Lê, Nguyễn và cuối cùng là thời kỳ của Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Với công cuộc khẩn hoang tạo dựng nên huyện Tiền Hải, người có công đầu là Doanh điền sứ Nguyễn Công Trứ. Địa điểm khẩn hoang đầu tiên là Cồn Tiên. Lực lượng khẩn hoang chủ yếu lúc bấy giờ là những người nông dân nghèo khổ, lưu tán ở khắp các tỉnh thuộc đồng bằng Bắc Bộ; ngoài ra còn có những người nông dân cầm vũ khí trong cuộc khởi nghĩa Phan Bá Vành, sau bị thất bại; những người nông dân ở những làng lân cận; những chức sắc trong bộ máy chính quyền địa phương... Tác giả cho rằng, sự kết hợp đó đã kết hợp được tri thức của người dân liên quan đến hiểu biết về thổ nhưỡng, đồng thời biểu thị truyền thống khẩn hoang của các làng vùng ven sông, ven biển trong quá trình phát triển làng xã, phát huy được vai trò của làng xã sở tại. Cuộc khẩn hoang ở Tiền Hải có quy mô lớn đầu tiên trong lịch sử Việt Nam và trong quá trình khẩn hoang quai đê lấn biển, cư dân ở đây đã tạo nên

* Đoàn Đình Thi. *Tiền Hải miền quê lấn biển*. Nxb. Khoa học xã hội, H, 2000, 324 trang.

kinh nghiệm *dẫn thủy nhập điền* rất khoa học. Đó là cơ sở bảo đảm cho sự phát triển nông nghiệp ổn định của nhân dân vùng mới khẩn hoang.

Chương IV, tác giả trình bày về hệ thống thủy nông ở Tiền Hải. Các giai đoạn phát triển hệ thống thủy nông ở Tiền Hải đã trải qua những thời kỳ như: giai đoạn thủy nông *nhờ triều*, từ 1828 đến 1883; thủy nông thời kỳ thực dân Pháp xâm lược và thống trị nước ta (1883 - 1945). Hệ thống thủy nông thời kỳ này được đo đạc, thiết kế, xây dựng có kế hoạch, đã tạo nên hệ thống đê biển, cống thoát nước và hệ thống tưới tiêu hoàn chỉnh. Tuy nhiên, “hệ thống thủy nông Thái Bình dưới thời thuộc Pháp được nâng cấp lên một bước, nhưng không được tiến hành đầy đủ, triệt để như kế hoạch đề ra”. Việc quản lý đê điều ở Tiền Hải trong giai đoạn này ngoài chức năng quản lý nhà nước, còn quản lý theo hương ước của làng xã. Như vậy có thể nói, “Hệ thống thủy nông Tiền Hải được nâng thêm một bước nhờ có những kỹ thuật xây dựng và vật liệu mới ở giai đoạn thực dân Pháp thống trị”.

Chương V, trình bày về hệ thống thủy nông Tiền Hải từ sau Cách mạng tháng Tám đến nay. Hệ thống thủy nông đó từng bước được cải tạo và cơ khí hoá.

Phần Kết luận, tác giả đã đưa ra một số nhận xét như sau:

- Huyện Tiền Hải ra đời là kết quả lao động cần cù, sáng tạo, kế thừa và phát huy

kinh nghiệm lâu đời về khẩn hoang của cư dân đồng bằng sông Hồng.

- Hệ thống thủy nông được xây dựng vào nửa đầu thế kỷ XIX là thủy nông *nhờ triều* để dẫn nước vào ruộng, mang tính chất thủy nông cải tạo đất.

- Tiền Hải đã đi đầu và thành công trong lấn biển mở đất, để lại những bài học kinh nghiệm về di dân, lập làng khẩn hoang lấn biển” cho ngày nay.

Tuy chưa nghiên cứu sâu, cụ thể từng lĩnh vực và mở rộng ra các vùng khẩn hoang khác ở ven biển Bắc Bộ, nhưng cuốn sách *Tiền Hải miền quê lấn biển*, cũng phản ánh được diện mạo cảnh quan môi trường sinh thái, con người ở vùng quê đã lấn biển lập làng, đồng thời nêu lên được những bài học, những kinh nghiệm quý báu trong lịch sử về khẩn hoang lập làng ở vùng ven biển nước ta; về diện mạo các hình thức thủy lợi, thủy nông ở Tiền Hải cũng như ở vùng đồng bằng sông Hồng nói chung.

Nội dung cuốn sách được trình bày trong hơn 300 trang, đã thể hiện được những đặc trưng của một vùng quê lấn biển. Đây là một tài liệu tham khảo bổ ích không chỉ cho các nhà Dân tộc học, mà còn cho những người làm công tác thủy lợi, cho bà con nông dân làm nông nghiệp ở những vùng quê cần quai đê lấn biển, cần có một hệ thống thủy nông hợp lý và cho nhiều bạn đọc quan tâm.